

Thema boom: De zevenarmige kandelaar

Benodigheden

Echelonboek *De Vleugels van de Tijd*. In dit boek is over dit thema meer informatie te vinden. Wilt u meer weten over de beschreven werkvormen, raadpleeg dan het overzicht in het werkvormen ABC op de bladzijden 150 t/m 175 van dit boek of hoofdstuk 7 van het Echelonboek *Geestelijke stromingen geven*.

Deze les is uitgewerkt aan hand van dit hoofdstuk 7 uit *Geestelijke stromingen geven*:

- + **Waarom:** Het nut van het behandelen van de desbetreffende onderwerp.
- + **Daarom:** De nodige uitleg en achtergrondinformatie bij dit onderwerp
- + **Doen:** Gebruik van het viertaktmodel voorbereiden, semantiseren, consolideren en controleren

De aanbevolen liederen komen grotendeels uit de liedbundel *Eigen-wijs*. Deze liedbundel is voor kinderen van 4-12 jaar en bevat ruim driehonderd liederen, verdeeld over alle groepen van het basisonderwijs.

Materiaal

- + Vier grote kaarsen (*)
- + Groene takken om een krans te maken waarop de vier kaarsen worden bevestigd
- + Een zevenarmige kandelaar (*)
- + Een aantal verschillende gezelschapsspelletjes (voor de tweede bijeenkomst)
- + Bijbel of een kinderbijbel (zie de bijbelrooster)
- + Een grote kale tak of een boom (voor de derde thema)
- + Een altijd groene (kerst)boom (voor de vierde thema)
- + Materiaal zoals grote dozen en kokers (waar bijvoorbeeld een tapijt over heen wordt gerold) om een totempaal in vier of vijf delen te maken
- + werkbladen

(*)U kunt de vier kaarsen gebruiken als voorbereiding door steeds bij een ander thema een kaars aan te steken (zie voor de vier kaarsen de toelichting bij advent).

Waarom

In de laatste weken voor de kerstvakantie is er voor de scholen een mogelijkheid om het kalenderjaar af te ronden met een onderwerp dat veel mensen aanspreekt.

Het thema boom zal veel mensen aanspreken omdat in de maand december veel mensen een (kerst)boom in huis halen.

Een boom is een belangrijk symbool, want op allerlei manieren drukt het beeld van de boom diepere betekenissen uit. Want de universaliteit van het symbool 'boom' zegt veel over de communicatieve mogelijkheden van het symbool. Men kan met elkaar een gesprek houden rondom 'bomen', diepere gedachten en gevoelens kunnen kenbaar worden gemaakt.

In deze periode kunt aan hand van een viertal 'symbolen' van de boom behandelen:

1. De boom van kennis van wijsheid (boeddhisme en jodendom)
2. De wereldboom (jodendom)
3. De droomboom
4. Kerstboom (Germanen, christendom)

Meer informatie over het thema boom kunt u lezen in '*De Vleugels van de Tijd*' (blz. 34 - 39).

Daarom

Voor alle basisscholen die zich willen bezighouden met de thema's die in deze periode actueel zijn: de boom als een symbool voor de toekomst.

Doen

Bedoeld voor alle groepen!

Liederen uit de bundel *Eigen-wijs* die geschikt zijn bij het thema Boom:

- + Kling klokje klingelingeling
- + De droomboom
- + Midden in de winternacht (3e couplet: ondanks winter, sneeuw en ijs bloeien alle bomen).
- + O Tannenbaum of O denneboom
- + Er is een roos ontsprongen uit ene wortelenstam (*)

(*) De tekst van dit lied is onder andere gemaakt naar aanleiding van een tekst uit het boek van de profeet Jesaja en Bertus Aafjes heeft hierbij zijn eigen gedicht geschreven:

*'Uit Jesse sproot een worteltak:
Een twijgje zich ter wereld brak;
Die twijg bracht ons een roosje rood,
Dat wonderlijk de twijg ontsproot.'*

N.B. Wanneer u meer liederen met de kinderen ter gelegenheid van het kerstfeest wilt (samen) zingen, dan adviseren wij u om 'oude' en 'traditionele' liederen uit te kiezen, zoals 'Nu zijt welkome', 'Eer zij God in onze dagen', 'Midden in de winternacht', 'O denneboom', 'De herdertjes lagen bij nachte', 'Hoe leit dit kindeke', 'Er is een kindeke geboren op aard', 'Stille Nacht, heilige nacht', 'Wij komen tezamen'. De reden is dat deze oude teksten bij jong en oud toch altijd tot de verbeelding spreken en dat iedereen ze kan meezingen!

Vorbewerken

Bij het begin van deze thema laat u de kinderen een zevenarmige kandelaar zien. Vraag aan de kinderen of zij deze kandelaar kennen. Misschien kent een aantal kinderen de kandelaar van thuis. Vertel aan de kinderen dat deze kandelaar bij de joden gebruikt werd om Chanoeka te vieren (zie toelichting). Wijs erop dat de kandelaar een vorm van een boom heeft. Acht of zeven 'takken' en soms zijn er blaadjes te zien op de 'takken'. (wanneer u er prijs op stelt dat ieder kind een eigen kandelaar heeft, dan kunt u kaarsenhouders op een omgekeerde houten kleeerhanger maken die op een houten blok wordt geslagen)

Toelichting: Soms is voor de zevenarmige kandelaar nog een klein houdertje te zien. Deze kandelaar wordt oorspronkelijk gebruikt bij het Chanoeka of het inwijdingsfeest. Het is een joods feest en het valt in december. Het karakter van het feest is dat van de lichtjes en de gezelligheid, dat langzaam groeit naar het hoogtepunt op de achtste dag als alle kaarsjes branden. Men herdenkt dat de tempel in 165 voor Chr. opnieuw werd ingewijd (want het was eerst ontheilgd). Het verhaal gaat dat de grote kandelaar (-Menorah- in een vorm van een boom) weer werd aangestoken. Hoewel de beschikbare olie niet voldoende was, namelijk voor één dag, bleven toch alle lichten acht dagen branden. Daarom werd het feest in de winter met plezier gevierd. Iedere avond wordt een extra kaars aangestoken. De eerste avond één vlammetje, de tweede twee, totdat op de achtste dag er acht lichten brandden. Wanneer er een licht werd aangestoken werden daarbij ook teksten, verhalen voorgelezen of verteld, gezongen en/of gebeden. Men deed dan ook vaak gezelschapsspelletjes. Ieder kind heeft vaak een eigen kandelaar. Dan is ook de gelegenheid om elkaar geschenken te geven.

Semantiseren (is het onderwerp duidelijk?)

Verhaal van Chanoeka

Het verhaal van Chanoeka

Jeruzalem in 169 voor Chr. was in handen van een gemene koning. Hij wilde van de joodse stad een Griekse stad maken. Alles moest kapot of weg wat joods is.

Zo haalde die gemene koning ook de joodse tempel leeg en deed alle lichtjes die in de tempel brandde uit. Hij onderdrukte de joden op een verschrikkelijke manier. De joden werden boos en namen het niet meer. Ze kwamen in verzet. Dit verzet leidde er uiteindelijk toe dat de joden Jeruzalem terugveroverden.

Er werd bij het opnieuw inrichten en gebruiken van de tempel acht dagen feest gevierd. Overal werden lichten ontstoken. Op het voorplein van de tempel plaatsen de joden hun lansen in de grond en hingen er lampen aan - als teken van vreugde en als verwijzing naar het licht dat was gaan schijnen na een donkere tijd van onderdrukking.

Er brandde in de tempel altijd één bijzondere lamp, het 'eeuwige licht'. Die moest altijd blijven branden, maar was toen door die gemene koning gedoofd. En er was nog maar één kruikje met goede olie – net genoeg voor één dag. Maar door een wonder brandde de lamp op deze kleine hoeveelheid toch acht dagen en nachten - de duur van het feest van de ingebruikneming van de tempel. Chanoeka duurt acht dagen, ook een mooie en lange tijd in de winter om met elkaar spelletjes te doen.

Toelichting: Chanoeka betekent 'inwijding'; men viert de ingebruikneming of de herinwijding van de tempel in het jaar 164 voor Christus. Chanoeka is een joods feest van de lichtjes. Het verhaal is van de religieuze en nationale vrijheid. Er wordt daarbij elke dag een kaars aangestoken die op een soort Menora staat. Een Menora is een kaarsenstandaard met negen armen. Voor verjaardagen acht armen en voor andere speciale dingen zeven armen maar speciaal voor Chanoeka negen armen. Elke dag wordt er een kaars aan gestoken met de negende kaars die wat hoger staat dan de andere. Het feest duurt acht dagen

Kringgesprek:

- + Waarom duurt het Chanoeka feest acht dagen?
- + Waarom is licht zo belangrijk in het Chanoeka feest?
- + Waarom worden juist met Chanoeka veel (gezelschaps-)spelletjes gespeeld?

Consolideren

Vraag aan de kinderen wie thuis met elkaar spelletjes doet en wat voor spelletjes.

De centrale vraag die hierbij naar voren kan komen is: waarom men juist in de winter graag spelletjes speelt.

Hierbij een verhaaltje:

Een niet-jood vroeg eens aan een rabbijn: 'Jullie hebben feestdagen en wij hebben feestdagen. Als jullie vrolijk zijn, zijn wij dat niet; en als wij vrolijk zijn, zijn jullie het niet. Wanneer zijn we nu eens samen vrolijk?' De rabbijn antwoordde: 'Tijdens de winterzonnewende, want dan branden in alle huizen vele lichten, en veel mensen zijn met elkaar gezellig aan het spelen!'

Toelichting:

Wat vaak kenmerkend is voor een gezelschapsspel is dat men een 'kring' maakt waarbinnen er bepaalde regels gelden. Men heeft als het ware een nieuwe werkelijkheid geschapen. En de 'nieuwe' wereld wordt bepaald door dobbelstenen, kaarten, tollens. Een ganzenbord is een leuk voorbeeld van een nieuwe wereld die bepaald wordt door toeval (dobbelstenen), terwijl bij een schaakspel weer het inzicht en de concentratie van de spelers het spel bepalen. (zie ook *De Vleugels van de Tijd* bladzijde 120 - 122).

Controleren (afroeden)

De kinderen kunnen met elkaar spelletjes gaan spelen en de oudere kinderen hebben de mogelijkheid om verschillende spelvormen met elkaar te vergelijken (associaties).

Suggesties voor een slotviering of een gezamenlijke afsluiting: raadpleeg hierbij het boek *De Vleugels van de Tijd* (bladzijde 10).